

FAKE

NEWS

DEMASKUJEMY DEZINFORMACJĘ

Fałszywa informacja to informacja nieprawdziwa rozpowszechniana niekiedy ze złymi intencjami. Czasem informacja już nie jest aktualna i dalej żyje w mediach, czasem ktoś chce wprowadzić odbiorcę w błąd, czasem chodzi o dezorientację opinii publicznej, a czasem jest to zwyczajna pomyłka.

Dezinformacja to fałszywa informacja rozpowszechniana intencjonalnie, ma wzbudzić panikę, wzmocnić podziały społeczne, osłabić wiarygodność instytucji publicznych. Jest narzędziem manipulacji.

Fake news to fałszywa informacja o sensacyjnym charakterze i emocjonalnym wydźwięku imitująca wiadomości mediów informacyjnych. Ma przyciągnąć, zaciekawić, wzburzyć i... wprowadzić w błąd^{1,2}.

EUROPEJSKI TYDZIEŃ SZCZEPIEŃ 2025 | 27 KWIETNIA - 3 MAJA
SZCZEPIONA CHRONIĄ - ZAUFAJ NAUCE!

Nie daj sobą manipulować, demaskuj fake newsy. Zwróć uwagę na:

Wiarygodność medium

- Czy jest powszechnie uważane za wiarygodne i odpowiedzialne?
- Czy znasz źródło jego finansowania?
- Czy kojarzysz autorów informacji?
- Jeśli to strona internetowa, to czy domena nie budzi wątpliwości, a strona jest profesjonalnie wykonana?

Treść przekazu

- Czy informacja zaczyna się sensacyjnym, zaskakującym, chwytliwym lub emocjonalnym tytułem?
- Czy tytuł artykułu zgadza się z jego treścią?
- Czy treść jest chaotyczna i pełna emocji autora?
- Czy autor miesza opinie z faktami?
- Czy artykuł podaje proste rozwiązania skomplikowanych problemów?
- Czy artykuł upraszcza zagadnienie, którego dotyczy?
- Czy artykuł bazuje na uprzedzeniach lub stereotypach?
- Czy treść ma budzić wzburzenie, gniew, niepewność, przerażenie, zaciekawienie?
- Czy przywołano konkretne, wiarygodne i weryfikowalne źródło?
- Czy dodano chwytające za serce zdjęcia?

**Jeśli informacja budzi
Twoje wątpliwości,
poszukaj innych na ten sam temat
i porównaj je ze sobą.**

**Nie udostępniaj niesprawdzonych informacji.
Bądź krytyczny. Nie daj sobą manipulować.**

NAUKA OBALA MITY:

MIT nr 1: Szczepienie przeciwko odrze, śwince i różyczce (szczepionka MMR) może powodować autyzm.

Jeden z popularniejszych mitów na temat szczepionek, jego nieprawdziwość potwierdziły badania prowadzone w wielu krajach. U jego podstaw stoi jedynie zbieżność czasowa – choroba najczęściej ujawnia się w 18-24 miesiącu życia, czyli wtedy gdy podaje się szczepionkę MMR. Mit ten ma źródło w sfałszowanych badaniach Andrew Wakefielda opublikowanych w prestiżowym magazynie medycznym „Lancet”³. Ich autor został pozbawiony prawa do wykonywania zawodu, zwolniony z pracy w USA, a artykuł wycofano z „The Lancet”⁴. Mimo tego A. Wakefield brnął w kłamstwa i współpracował z ruchami antyszczepionkowymi, a nawet powrócił z pseudonaukowym filmem „Vaxxed” opartym na nieprawidłowo zaprojektowanych i zinterpretowanych badaniach odrzuconych przez kilka czasopism naukowych⁵.

MIT nr 2: Duża liczba szczepień „przeciąża” układ odpornościowy małego dziecka.

Dziecko do momentu narodzin znajduje się w aseptycznym środowisku, bez kontaktu ze światem zewnętrznym. Po urodzeniu, układ immunologiczny zaczyna działać i już w pierwszej dobie życia jest gotowy na wytworzenie odpowiedzi immunologicznej na ogromną liczbę antygenów. W czasie pierwszych godzin życia dziecka jego układy: oddechowy i pokarmowy kolonizują bakterie, w tak dużej liczbie, że przekracza ona liczbę komórek dziecka⁶. Badania naukowe potwierdzają, że zaszczepienie dziecka kilkoma preparatami jednocześnie nie ma negatywnych skutków dla jego układu immunologicznego⁷. Dużo większa liczba antygenów oddziałuje na dziecko podczas przeziębienia niż po podaniu szczepionki.

EUROPEJSKI TYDZIEŃ SZCZEPIEŃ 2025 | 27 KWIETNIA - 3 MAJA
SZCZEPIONIA CHRONIĄ - ZAUF AJ NAUCE!

EUROPEJSKI TYDZIEŃ SZCZEPIEŃ 2025 | 27 KWIETNIA - 3 MAJA
SZCZEPIENIA CHRONIĄ - ZAUF AJ NAUCE!

MIT nr 3: Nie powinno się szczepić wcześniaków, ponieważ mają niedojrzały układ odpornościowy.

Wcześnieńki wyjątkowo potrzebują szczepień ochronnych właśnie z tego powodu, że ich układ odpornościowy nie jest w pełni ukształtowany, a liczba przeciwciał przekazanych od matki przez łożysko nie daje im właściwej ochrony immunologicznej⁸⁸. Wcześnieńki są bardziej narażone na zachorowanie na choroby zakaźne niż dzieci urodzone w terminie, dlatego bardzo potrzebują szczepień ochronnych – mają wyższe ryzyko na śmiertelnie groźne zachorowania na krztusiec i inwazyjną chorobę pneumokokową, a jednym z czynników ryzyka powikłań pogrypowych jest właśnie wcześniactwo. Żeby zapobiegać – należy szczepić.

MIT nr 4: Szczepionki zawierają toksyczną rtęć.

W jednej szczepionce używanej w Polsce – DTP (przeciw błonicy, tężcowi i krztuścowi) i jej odpowiednikach, w składzie występuje tiomesal (etylortęć). Nie jest to jednak „ta” groźna i toksyczna rtęć. To związek bezpieczny dla organizmu, który jest z niego usuwany w sposób naturalny i nie kumuluje się w naszym ciele⁹⁹. Nazwa związku chemicznego budzi niepotrzebne obawy.

Rtęć należy do grupy naturalnych pierwiastków występujących w skorupie ziemskiej, powietrzu, glebie i wodzie. Niektóre z bakterii występujących w środowisku mogą zmieniać rtęć nieorganiczną w organiczną (metylortęć), która przez łańcuch pokarmowy dostaje się do organizmów ryb, innych zwierząt i ludzi. Jeśli zgromadzi się w organizmie w dużym stężeniu, może spowodować uszkodzenie układu nerwowego (tzw. działanie neurotoksyczne). Zwykle o szkodliwym wpływie rtęci na organizm człowieka mówi się właśnie w kontekście metylortęci. Należy jednak pamiętać, że tiomersal zawiera etylortęć, a nie metylortęć. Etylortęć nie gromadzi się w organizmie przy kolejnych szczepieniach w ilości toksycznej¹⁰.

MIT nr 5: Przechorowanie choroby daje lepszą odporność, niż szczepienie.

Szczepionka zawiera osłabione lub inaktywowane fragmenty patogenu albo informację genetyczną pobudzającą organizm do produkcji antygenów. W ten sposób układ immunologiczny „uczy się” rozpoznawać patogen i wytwarzać przeciwciała bez konieczności przechodzenia przez ciężką infekcję¹¹ i narażenia na powikłania. Przy przechorowaniu choroby nie jesteśmy w stanie przewidzieć, jak ciężki będzie jej przebieg, czy pojawią się powikłania niebezpieczne dla zdrowia, a nawet życia. W przypadku wielu chorób pomoc ogranicza się do podawania leków objawowych, nie ma bowiem skutecznych metod leczenia. Dzięki szczepieniu możemy uodpornić się na chorobę w sposób łagodny dla organizmu.

Dodatkowo, nie każda choroba daje odporność po jej przechorowaniu. Dotyczy to np. meningokoków czy pneumokoków¹².

MIT nr 6: Nasi rodzice i dziadkowie otrzymywali znacznie mniej szczepień i byli zdrowsi.

Światowa Organizacja Zdrowia szacuje, że w okresie ostatnich 50 lat uratowano 154 miliony istnień ludzkich dzięki globalnym programom szczepień, tj. 6 osób na minutę, 8 768 dziennie, 3,2 mln rocznie. W tym okresie szczepienia przeciwko 14 chorobom bezpośrednio przyczyniły się do zmniejszenia liczby zgonów niemowląt o 40% na całym świecie. W latach 50. poprzedniego wieku w pierwszym roku życia umierało co dziesiąte dziecko, głównie z powodu chorób zakaźnych¹³.

Od momentu rozpoczęcia szczepień do 2007 roku zmniejszyła się śmiertelność: z powodu krztuśca o 93%, a z powodu ospy wietrznej, błonicy, poliomyelitis, różyczki o 100%¹⁴.

MIT nr 7: Umiemy leczyć choroby zakaźne, więc nie trzeba się szczepić.

Mimo postępu medycyny, wciąż nie potrafimy leczyć wielu chorób. Niektórym umiemy zapobiegać. Dotyczy to chorób takich jak odra, świnka, różyczka, poliomyelitis, kleszczowe zapalenie mózgu, zakażenia rotawirusowe. W przypadku chorób wywoływanych przez bakterie możemy leczyć, podając antybiotyki, jednak nie dają one gwarancji braku powikłań i lekkiego przebiegu choroby. Dodatkowo należy pamiętać, że zbyt powszechne stosowanie antybiotykoterapii prowadzi do powstawania szczepów odpornych na antybiotyki. Dlatego lepiej jest zapobiegać infekcjom i antybiotykoterapii, jeżeli tylko mamy taką możliwość.

MIT nr 8: Szczepionka nie chroni przed zachorowaniem, więc po co się szczepić.

Efektywność szczepionek jest bardzo duża i wynosi 85-98%. Nawet jeśli pomimo zaszczepienia dojdzie do choroby, to jej przebieg jest łagodniejszy, a ryzyko powikłań mniejsze¹⁵. Pomyślmy, jakie konsekwencje miałyby choroba u osoby nieszczepionej?

MIT nr 9: Szczepionki mRNA zmieniają genom człowieka.

RNA ze szczepionki nie wnika do DNA człowieka. DNA, czyli kwas deoksyrybonukleinowy umiejscowiony w jądrach komórkowych, jest nośnikiem naszej informacji genetycznej. Z kolei RNA, czyli kwas rybonukleinowy, występuje w wielu różnych postaciach (głównie mRNA, rRNA, tRNA) i bierze udział w syntezie białek. Nie ma możliwości, żeby podany w szczepionce fragment mRNA wszedł do jądra komórki i w jakikolwiek sposób połączył się z helisą DNA. Po kilkudziesięciu godzinach od iniekcji mRNA z wirusa ulega degradacji¹⁶.

MIT nr 10: Szczepienia ochronne promują firmy farmaceutyczne dla zarobku.

Przychody ze sprzedaży szczepionek to ok 2-3% przychodów globalnego rynku farmaceutycznego¹⁷.

EUROPEJSKI TYDZIEŃ SZCZEPIEŃ 2025 | 27 KWIEŃNIA - 3 MAJA
SZCZEPIONIA CHRONIĄ - ZAUF AJ NAUCE!

PRZYPISY

- 1 <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/dezinformacja--jak-ja-rozpoznać-i-skutecznie-sie-przed-nią-bronić>
- 2 <https://skepticalscience.com/docs/DebunkingHandbook2020-Polish.pdf>
- 3 <https://szczepienia.pzh.gov.pl>
- 4 <https://www.mp.pl/szczepienia/wywiady/255319,recenzja-nie-jest-testem-prawdy>
- 5 <https://www.mp.pl/szczepienia/wywiady/255319,recenzja-nie-jest-testem-prawdy>
- 6 <https://szczepienia.pzh.gov.pl/faq/6551/>
- 7 <https://szczepienia.pzh.gov.pl/faq/6551/>
- 8 <https://szczepienia.pzh.gov.pl>
- 9 <https://szczepienia.pzh.gov.pl>
- 10 <https://www.mp.pl/pacjent/grypa/lista/48081,dlaczego-w-niektórych-szczepionkach-jest-tiomersal-i-czy-jest-on-bezpieczny>
- 11 <https://szczepienia.pzh.gov.pl/wszystko-o-szczepieniach/co-to-jest-szczepionka/?strona=3#dlaczego-nabywanie-odporności-poprzez-szczepienie-jest-bezpieczniejsze-niż-choroba-%C2%A0>
- 12 <https://szczepienia.pzh.gov.pl>
- 13 <https://szczepienia.pzh.gov.pl>
- 14 <https://www.mp.pl/pacjent/szczepienia/sytuacje-szczegolne/70468,szczepienia-u-dzieci-fakty-i-mity>
- 15 <https://vaccination-info.europa.eu/pl/informacje-o-szczepionkach/jak-działają-szczepionki/skuteczność-szczepień>
- 16 <https://szczepienia.pzh.gov.pl/wszystko-o-szczepieniach/popularne-mity-temat-szczepionek/>
- 17 <https://szczepienia.pzh.gov.pl/wszystko-o-szczepieniach/popularne-mity-temat-szczepionek/?strona=4#czy-firmy-farmaceutyczne-najwięcej-zarabiają-na-szczepionkach>

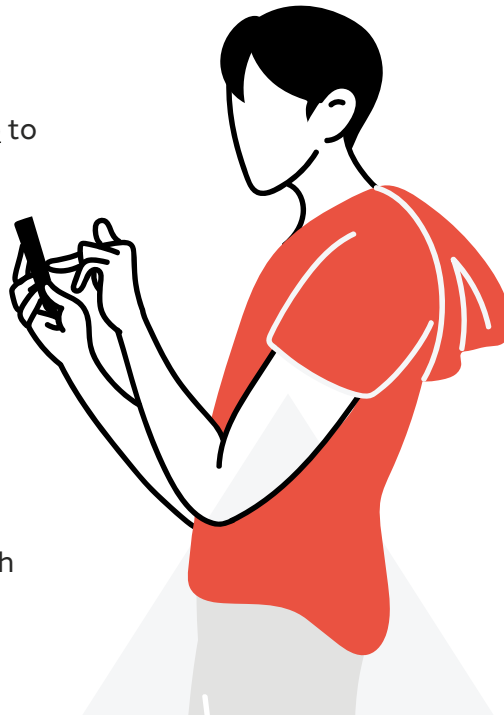
ZGŁOŚ DEZINFORMACJĘ!

Korzystając z formularza na stronie Państwowego Instytutu Badawczego NASK, możesz zgłosić treści zamieszczane na stronach internetowych bądź w mediach

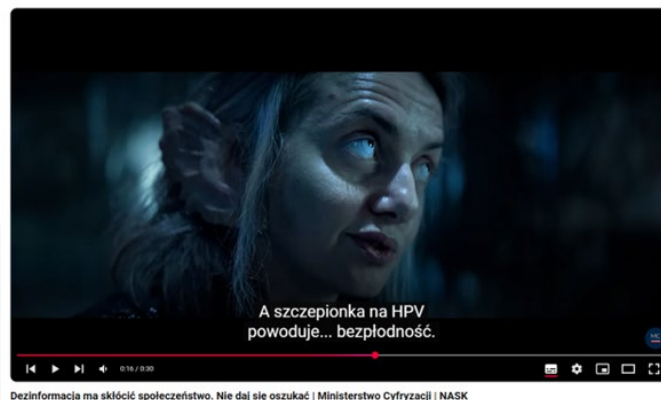
społecznościowych o charakterze dezinformacyjnym, które za podstawowy cel swojego działania mają wprowadzenie w błąd użytkowników Internetu.

<https://www.zglos-dezinformacje.nask.pl/>

Strona www.nask.pl/dezinfo to kluczowy element kampanii na rzecz walki z dezinformacją. Znajdują się na niej praktyczne wskazówki, jak rozpoznawać fałszywe informacje, analizować ich źródła i zgłaszać je do odpowiednich

instytucji. W przystępny sposób wyjaśnia mechanizmy działania dezinformacji oraz prezentuje narzędzia ułatwiające weryfikację treści. Dzięki konkretnym przykładom strona zachęca do nierozpowszechniania nieprawdziwych informacji.

Spot Dezinformacja ma skłócić społeczeństwo. Nie daj się oszukać

Broszura opracowana przez Główny Inspektorat Sanitarny